

QSR – Edycja Polska
Przegląd Socjologii Jakościowej
Tom IV, Numer 1 – Luty 2008

Izabela Ślęzak
Uniwersytet Łódzki, Polska

Od Redakcji: Oblicza socjologii jakościowej – wielowątkowość problemów badawczych i zróżnicowanie wykorzystywanych procedur

Przegląd Socjologii Jakościowej z założenia stanowi przestrzeń prezentacji tekstów empirycznych, teoretycznych czy metodologicznych, wpisujących się w nurt szeroko rozumianej socjologii jakościowej, a także dyskusji nad jej założeniami, granicami, istotą. Jest więc swego rodzaju areną społecznego świata socjologii jakościowej, na której spotykają się i są negocjowane nierzadko odmienne definicje tego *co* i *jak* badać? Które problemy poruszać; jakie metody i techniki stosować w swoich badaniach; wreszcie, jak prezentować rezultaty swojej pracy? Każdy kolejny numer jest nowym rozdziałem niekończącej się dyskusji uczestników i współtwórców tej subdyscypliny naukowej nad nią samą, jej przeszłością, współczesnością i możliwymi drogami rozwoju. Każdy numer jest prezentacją pojedynczych głosów socjologów, którzy poszukiwali w swojej pracy badawczej odpowiedzi na nurtujące ich pytania teoretyczne, metodologiczne i korzystając z pośrednictwa *Przeglądu Socjologii Jakościowej* chcą się podzielić swoimi rozważaniami z innymi.

Niniejszy numer stanowi przyczynek do rozważań nad różnorodnością i bogactwem tego, co lapidarnie można określić badaniami jakościowymi. Pod tym pojęciem kryją się bowiem zróżnicowane metody analizy, różnorodne techniki gromadzenia danych, a także wielość rodzajów samych danych, które mogą posłużyć jako podstawa do prowadzonych analiz. W zależności od problemów badawczych, jakie w swoich badaniach postawili Autorzy tekstów, od wymiarów i aspektów, na których postanowili się skoncentrować, odwoływali się oni do szeregu procedur analitycznych, traktując je jako użyteczne narzędzia lub też twórczo je modyfikując, na potrzeby prowadzonych przez siebie badań.

Niniejszy numer ukazuje także rosnące zainteresowanie socjologów-badaczy materiałami wizualnymi. Fotografia, wykorzystywana zarówno jako ilustracja też przedstawianych w treści artykułu, „dowód” ich prawomocności, podstawowy rodzaj analizowanych danych czy inspiracja dla nowych metod analizy staje się coraz bardziej powszechnym i „naturalnym” elementem badań terenowych. Dzięki coraz większej dostępności cyfrowych aparatów fotograficznych oraz kamer wideo materiały wizualne oferują socjologii nowe możliwości poszukiwania odpowiedzi na podstawowe dla naszej dyscypliny pytania z odmiennej niż dotychczas perspektywy.

Obok metodologicznego zróżnicowania artykułów składających się na niniejszy numer *Przeglądu Socjologii Jakościowej* znajdziecie w nim Państwo także wielość poruszanych tematów.

Bieżący numer otwiera artykuł Marka Dziewierskiego „Duchowość i etnosymbolika” – rozważania na temat praktyk symbolicznych, zarówno w kontekście duchowości jak i etniczności. Autor koncentruje się na grekokatolickiej mniejszości ukraińskiej w Polsce i znaczeniu, jakie ma tradycyjna duchowość, kultywowana szczególnie po 1989 roku, dla tożsamości i identyfikacji narodowej. Zastanawia się nad symbolicznymi związkami pomiędzy lokalną tradycją wyznaniową, kreowanym miejscem kultu a ideologicznym krajobrazem; kwestią zapośredniczenia symboliki i mitologii narodowych w praktykach życia religijnego grekokatolików; konstruowania miejsca martyrologii, jako miejsca świętego oraz jego związków z specyficznym charakterem lokalnej wspólnoty. Artykuł zawiera także rozważania na temat grekokatolików w Polsce na przestrzeni dziejów, koncentrując się szczególnie na XX wieku.

Tekst bazuje na danych pochodzących z badań etnograficznych prowadzonych w latach 1998-2002 w czterech gminach zamieszkałych przez ludność Ukraińską; odwołuje się do przeprowadzonych wywiadów, obserwacji uczestniczącej oraz dokumentacji fotograficznej.

Kolejny artykuł, „Antropologiczna analiza obrazu na przykładzie fotografii”, autorstwa Pauliny Jędrzejewskiej, koncentruje się na problemie interpretacji fotografii przez jej odbiorców. Tekst zawiera szerokie wprowadzenie w problematykę antropologii obrazu, przede wszystkim semiologię, a także zastosowane narzędzia i techniki badawcze. Wykorzystując definicje pól semantycznych, mapę skojarzeń oraz model emocji Roberta Plutchika Autorka dokonała analizy fotografii Krzysztofa Hejke *Łódzkie podwórko* z 1988 roku, m.in. pod kątem emocji i skojarzeń, jakie ta fotografia wywołała w oglądających oraz intencji, jakie przypisywali oni jej autorowi. Autorka zbudowała także definicje pól semantycznych pojęcia fotografia.

Krzysztof T. Konecki, w swoim artykule „Dotyk i wymiana gestów jako element wytwarzania więzi emocjonalnej. Zastosowania socjologii wizualnej i metodologii teorii ugruntowanej w badaniu interakcji zwierząt i ludzi” porusza niezwykle ciekawe zagadnienie więzi społecznej, procesu jej wytwarzania i podtrzymywania na podstawie analizy interakcji zachodzących między zwierzętami domowymi a ich właścicielami w codziennych, domowych kontekstach. Analizując nagrania wideo codziennych rytuałów powitania i pożegnania, a także takich społecznych form asocjacji jak zabawa, spontaniczne wyrażanie emocji, kąpiele, układanie do snu, spacer, walki na spacerach, pobłażliwe karcenie czy podawanie leków Autor rozważa, w jaki sposób wytwarzana jest emocjonalna i społeczna więź między zwierzęciem a jego właścicielem, która prowadzi do wytworzenia „tożsamości rodzinnej”. Artykuł zawiera także szerokie rozważania na temat metodologii teorii ugruntowanej, która została zastosowana w opisywanym projekcie etnograficznym, a także możliwości stosowania nagrań wideo w badaniach terenowych.

Kolejny artykuł autorstwa Aleksandry Dzik: „Kobieta w męskim świecie – konflikt czy spójność ról? Studium socjologiczne kobiet uprawiających ‘męskie’ sporty. Na przykładzie wspinaczki wysokogórskiej, narciarstwa wysokogórskiego oraz ekstremalnych rajdów przygodowych” podejmuje zagadnienie relacji między rolami kobiecymi a sportowymi, odwołując się do badań grupy kobiet, uprawiających wyczynowo te „męskie” dyscypliny sportu. Autorka, bazując na wywiadach swobodnych, przeprowadzonych z aktywnymi i posiadające osiągnięcia sportowe w wyżej wymienionych dyscyplinach kobietami, rozważa istnienie bądź nie konfliktu ról

starając się przedstawić to zjawisko z perspektywy badanych sportswomenek, z uwzględnieniem współczynnika humanistycznego.

Markieta Domecka oraz Adam Mrozowski w swoim artykule „Robotnicy i ludzie biznesu. Wzory karier zawodowych a zmiana społeczna w Polsce” podejmują niezwykle ważną kwestię procesu konstruowania karier zawodowych w okresie głębokiej zmiany społecznej w Polsce po 1989 roku. Artykuł bazuje na ponad dwustu wywiadach narracyjnych i prezentuje ogólne wzory karier, dające się zauważyć współcześnie wśród polskich przedsiębiorców. Do analizy zgromadzonego materiału wykorzystana została metodologia teorii ugruntowanej, zaś ramę teoretyczną nakreśliły takie pojęcia z zakresu socjologii interpretatywnej jak kariera czy praca biograficzna. W ten sposób uzyskano obraz polskich robotników i biznesmenów okresu transformacji i ich karier odbiegający od typowego dla mediów dychotomicznego podziału na „wygranych” i „przegranych” transformacji.

Kontynuując zagadnienia pracy prezentujemy także artykuł Piotra Chomczyńskiego: „Interakcyjne uwarunkowania procesu stawania się ofiarą mobbingu.” Autor przyjmuje perspektywę symbolicznego interakcjonizmu koncentrując się na interakcjach pomiędzy osobą mobbowaną, jej agresorem, a także otoczeniem społecznym, w jakim funkcjonuje ofiara. Swoje wnioski Autor opiera na analizie wywiadów swobodnych, narracyjnych oraz obserwacji, przeprowadzonej w jednym z zakładów pracy

Niniejszy numer Przeglądu Socjologii Jakościowej zamyka recenzja książki Marie Jahoda, Paula F. Lazarsfelda i Hansa Zeisela „Bezrobotni Marienthalu”, będącej omówieniem tej klasycznej pozycji wydanej w ubiegłym roku przez Oficynę Naukową. Waldemar Dymarczyk, zwraca uwagę na niezmienną aktualność badań przeprowadzonych prawie sto lat temu, podkreślając znaczenie *podejścia* metodologicznego, zastosowanego przez Jahodę, Lazarsfelda i Zeisla także dla współczesnych socjologów.

Zapraszamy do lektury!

Cytowanie

Izabela Ślęzak (2008) “Od Redakcji: Oblicza socjologii jakościowej – wielowątkowość problemów badawczych i zróżnicowanie wykorzystywanych procedur.” *Przegląd Socjologii Jakościowej*, Tom IV Numer 1. Pobrano Miesiąc, Rok (http://www.qualitativesociologyreview.org/PL/archive_pl.php).